

Sjømatnæringens betydning for andre næringer og for den norske økonomien

om verdiskaping og ringvirkninger

Trude Olafsen, SINTEF Fiskeri og havbruk

Foto: KASAVI for Profilgruppa

Påstander

- Påstand nr 1: Bedrifter i sjømatnæringa (industri, oppdrett, fangstledd) skaper like mye verdier i resten av næringslivet som i egen kjernevirksomhet
- Påstand nr 2: Sjømatnæringa er en av næringene i Norge med høyest verdiskaping pr ansatt
- Påstand nr 3: Nord-norske sjømatbedrifter skaper ringvirkninger i hele landet
- Påstand nr 4: Selv kommuner uten kjernebedrifter (industri, oppdrett, fangstledd) har positive ringvirkninger av næringen
- Påstand nr 5: Leverandørene er avgjørende for sjømatnæringas innovasjonsevne
- Påstand nr 6: Det er lite offentlige virkemidler rettet spesielt mot leverandørene
- Påstand nr 7: Sjømatnæringa er for dårlig til å hente kunnskap fra andre bransjer
- Påstand nr 8: Leverandørene til marin sektor er dårlig organisert og blir lite hørt

Verdiskaping og sysselsetting - tallenes tale

- "Verktøy" for å si noe om betydningen av en næring
- Setter sjømatnæringen inn i sammenheng med andre næringer og inn i den norske økonomien

Serie med analyser fra 2004-2012

Arbeidene har blitt finansiert av FHF, FHL, NFD

Foto: KASAVI for Profilgruppa

Leverandører av varer og tjenester indirekte til verdikjedene

Leverandører av varer og tjenester direkte til verdikjedene
(noen eks.)

Varehandel

Bygging av fartøy

Post- og
telekommunikasjon

Finansiell
tjenesteyting

Eiendoms-
drift

Fiskeribasert verdikjede

Fangst

Fiskeforedling

Eksport-/
handelsledd

Akvakultur

Fiskeforedling

Eksport-/
handelsledd

Havbruksbasert verdikjede

Fiskefôrproduksjon

Bygge - og
anleggsvirksomhet

Luft- og land transport

Forretningsmessig
tjenesteyting

Privat tjenesteyting

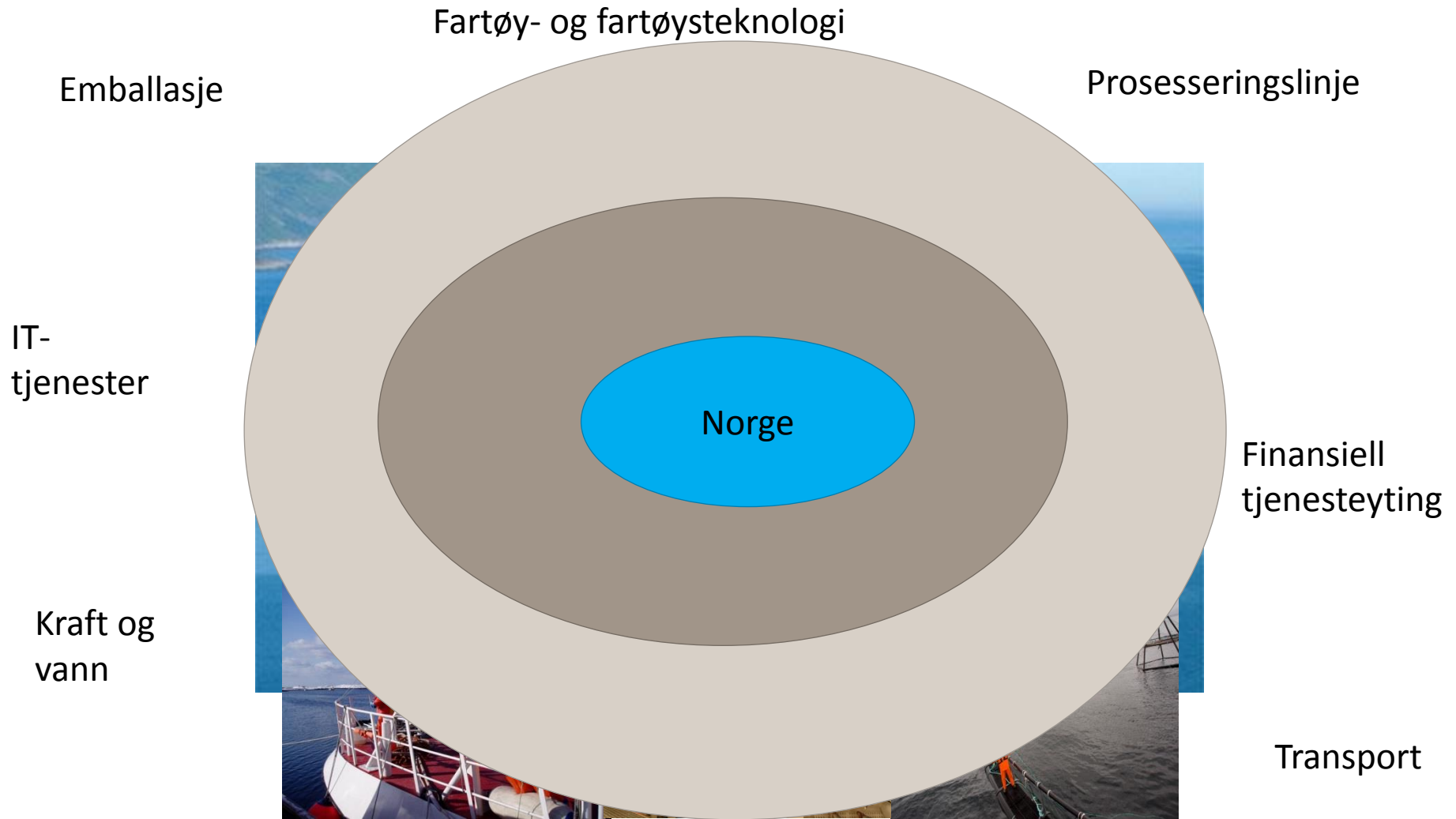
Marine leverandører – hva er nå det?

- Gruppe 1: Klassiske leverandører av varer og tjenester til sjømatnæringen. Eks: Emballasje, fiskefôr, prosesseringslinjer, fartøy- og fartøysteknologi
- Gruppe 2. Generelle leveranser der sjømatnæringen kjøper mye og stort. Eks: Transport- og logistikk tjenester, emballasjeprodusenter, drivstoff
- Gruppe 3: Generelle leveranser som enhver virksomhet trenger. Eks: Bygge- og anleggsvirksomhet, finansiell tjenesteyting, post- og telekommunikasjon, kraft- og vannforsyning, etc.

Foto: MELBU Systems

Husøysamfunnet

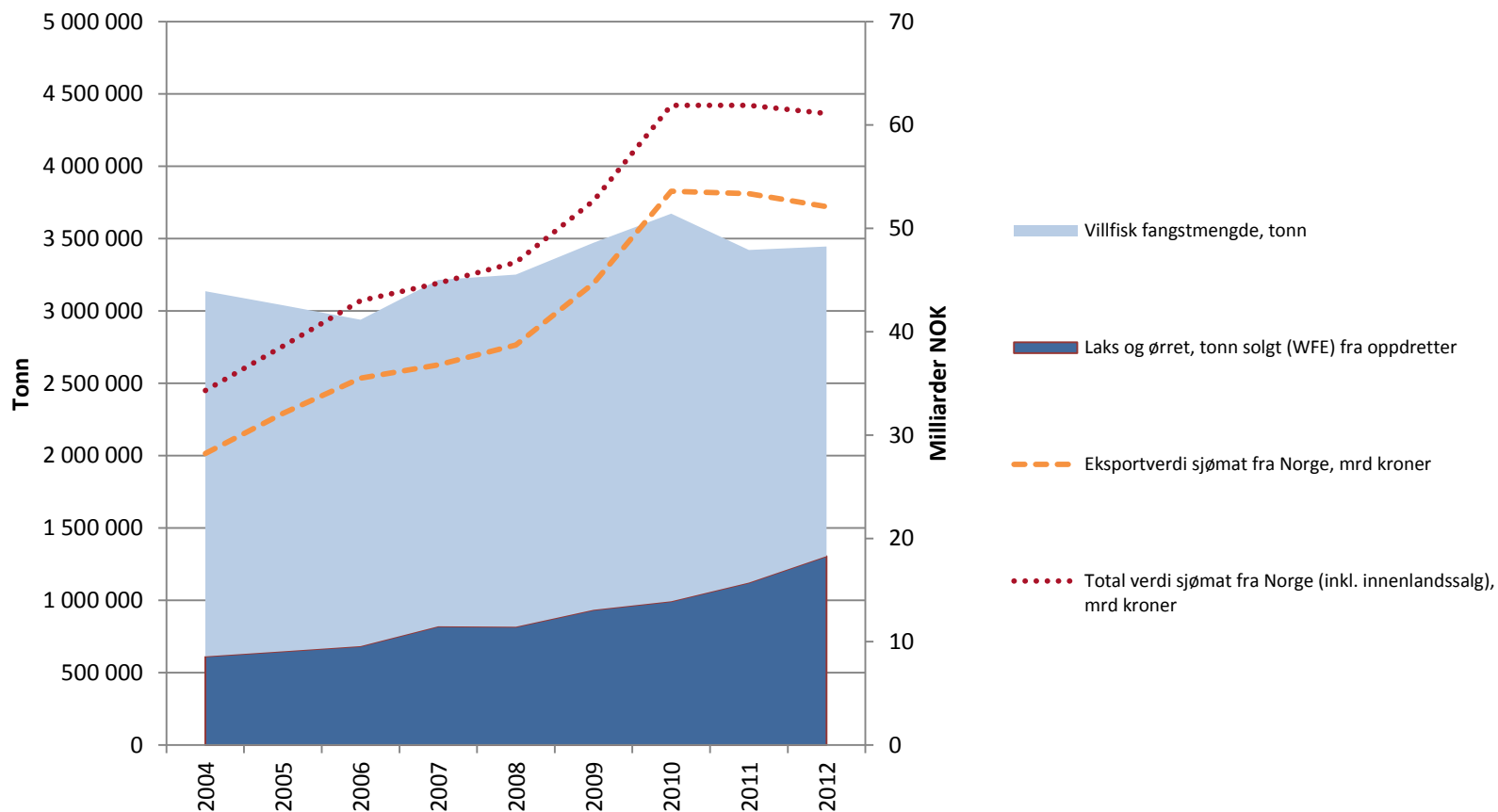

Leverandører til havbruksnæringen lokalisert i Troms

Bedrift	Type produkt	Kommune	Ansatte	Ansatte, oppdrett
Ewos	Fôr	Balsfjord	40	40
Båt- og industriservice	Reparasjon/vedlikehold	Harstad	4	4
Harstad mek verksted	Reparasjon/vedlikehold	Harstad	77	10
Maritim slip og motor	Reparasjon/vedlikehold	Tromsø	15	1
Grovfjord Båtbyggeri	Reparasjon/vedlikehold	Skånland	22	22
Olsens Verft AS	Reparasjon/vedlikehold	Nordreisa	7	7
Grovfjord Mek	Båter	Skånland	65	45
Akva Ren	Biprodukter	Lyngen	19	19
Refa Frøystad Group, Finnsnes	Nøter/utstyr	Lenvik	66	30
Mørenot Skjervøy AS	Nøter/utstyr	Skjervøy	5	5
NOFI Tromsø AS	Nøter/utstyr	Tromsø	90	30
Eiva-Safex AS	Utstyr	Harstad*	2	2
Pallexperthen	Paller	Lyngen	6	6
Marin helse AS	Fiskehelse	Lyngen	3	3
Senja Fiskehelsetjeneste AS	Fiskehelse	Lenvik	2	2
Finnsnes Dykk & Anleggsservice	Dykketjenester	Lenvik	9	9
Manta Diving	Dykketjenester	Burfjord	2	2
SJ dykkertjenester	Dykketjenester	Harstad	4	4
NOMI AS	Vannrensing o.l.	Tromsø	1	1
Akvaplan NIVA	Konsulent/utredn	Tromsø	59	14
Multiconsult (tidl. Barlindhaug/Norfico)	Konsulent/utredn	Tromsø	85	6
Brødrene Sunde, Rødskjær	Kasser	Harstad*	15	15
Bewi polar	Kasser	Balsfjord*	12	12
Salaks AS	Brønnbåt	Sjøvegan	4	4
Berg Partner Havbruk AS	Brønnbåt	Gratangen	2	2
Arctic shipping/Seaworks	Brønnbåt	Harstad	28	28
Akvaprins	Brønnbåt	Lenvik	3	3
Grov Brønnbåtrederi	Brønnbåt	Skånland	8	8
Nordnorsk shipping	Fôrtransport	Tromsø	12	12
Rotsund sjøtransport	Fôrtransport	Nordreisa	28	28
Halten AS	Fôrtransport	Nordreisa	23	23
Sum			718	397

Kilde; Iversen et al, 2013

Volum og verdi utvikling 2004 - 2012

Virkningene måles i

Årsverk

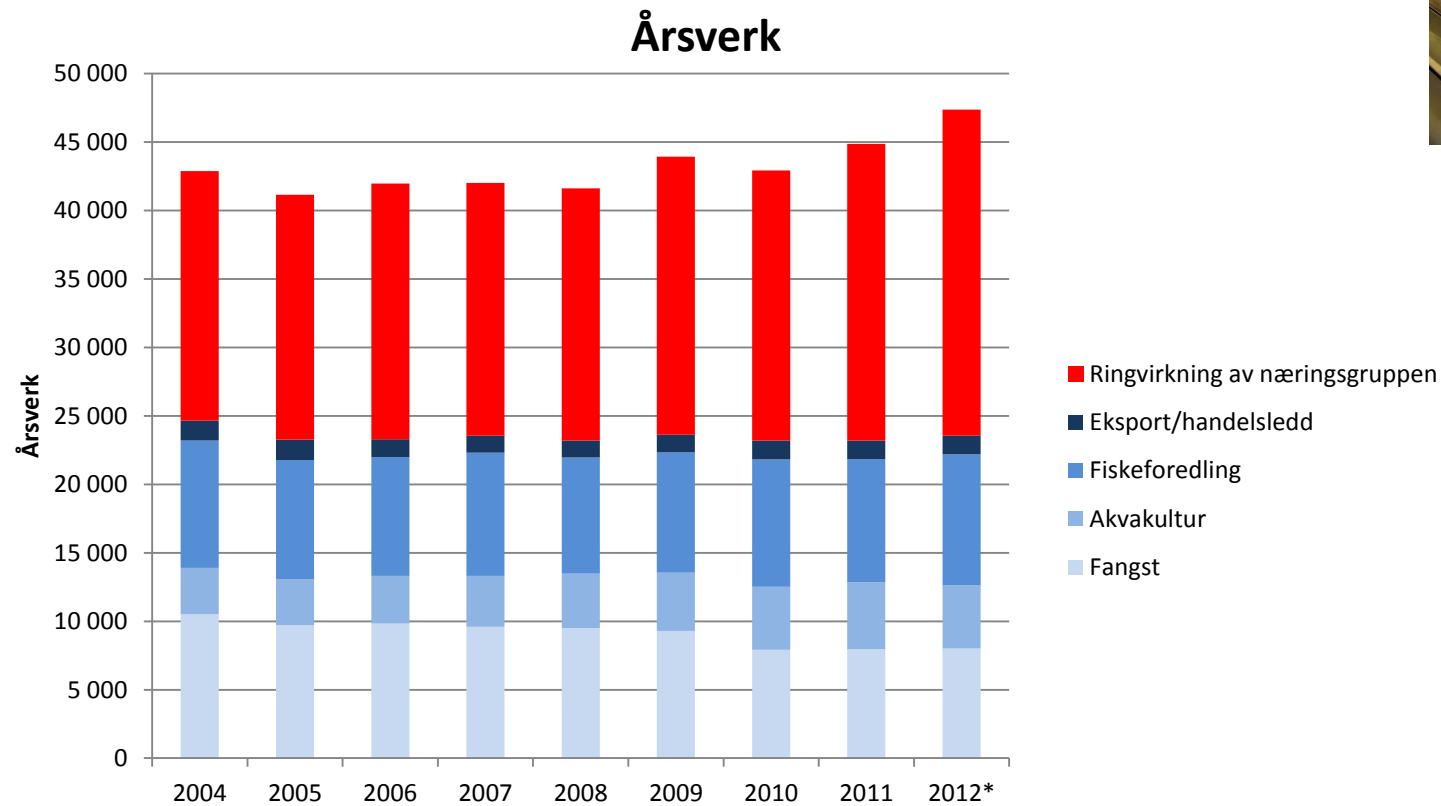
Verdiskaping (bidrag til BNP)

Verdiskapingen er den verdien en sitter igjen med etter å ha trukket i fra kostnader knyttet til forbruk av varer og tjenester i produksjonsprosessen.

Denne merverdien vil typisk fordele seg mellom arbeidstakere (i form av lønn) og kapitaleiere (i form av kapitalavkastning), samt at noe også tilfaller staten (i form av skatter og avgifter).

Hele sjømatnæringen - sysselsetting

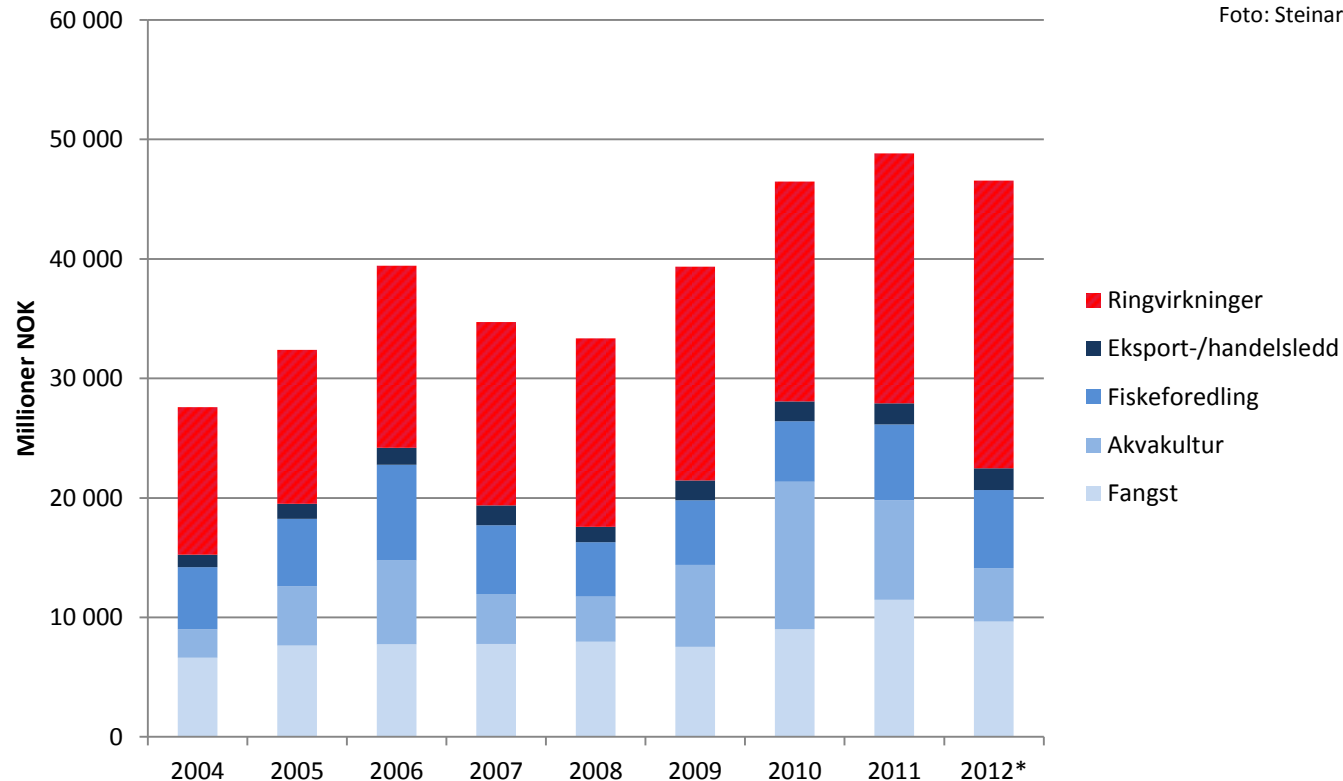

Hele sjømatnæringen - verdiskaping

Foto: Steinar Johansen/Midt Norsk Havbruk

Bidrag til BNP, i løpende priser

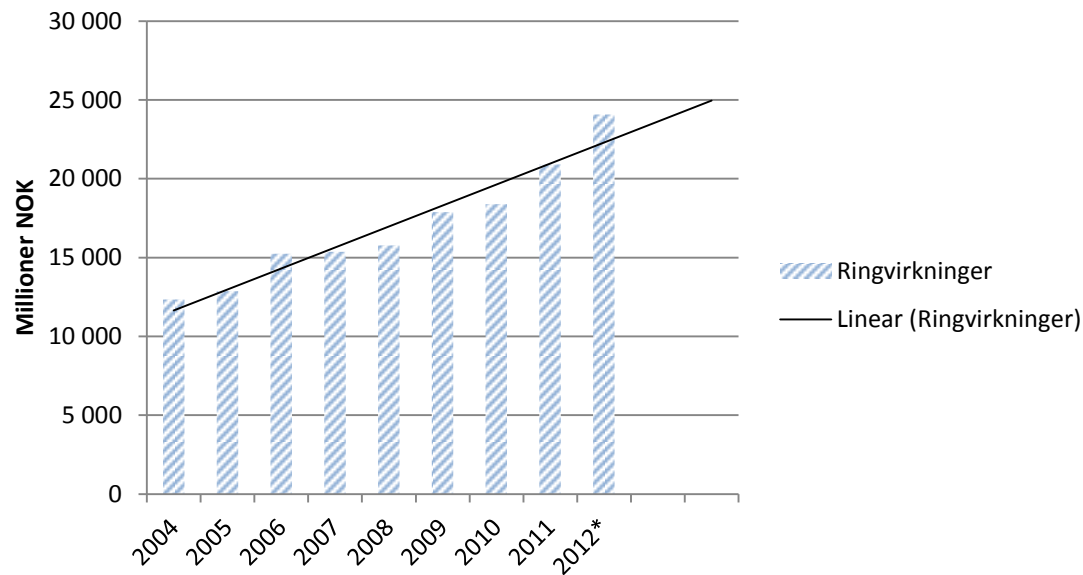

Verdiskaping hos leverandører og underleverandører

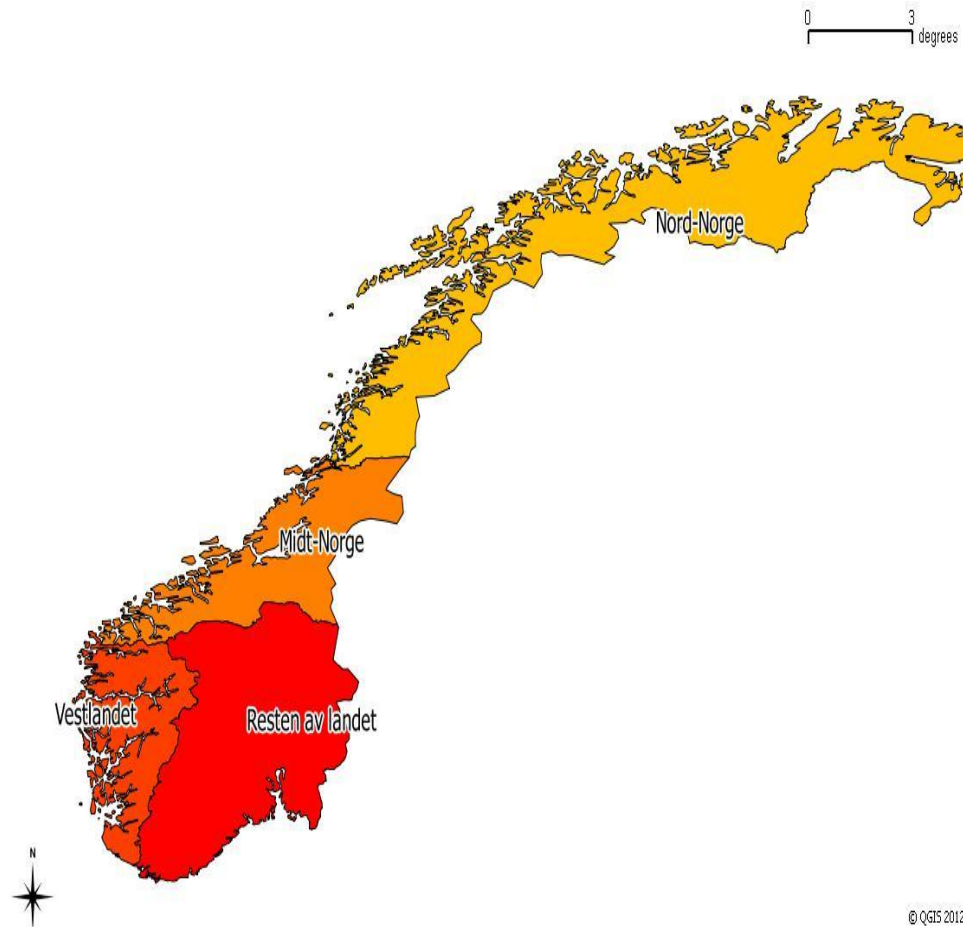
Foto: Baader

Bidrag til BNP, løpende priser

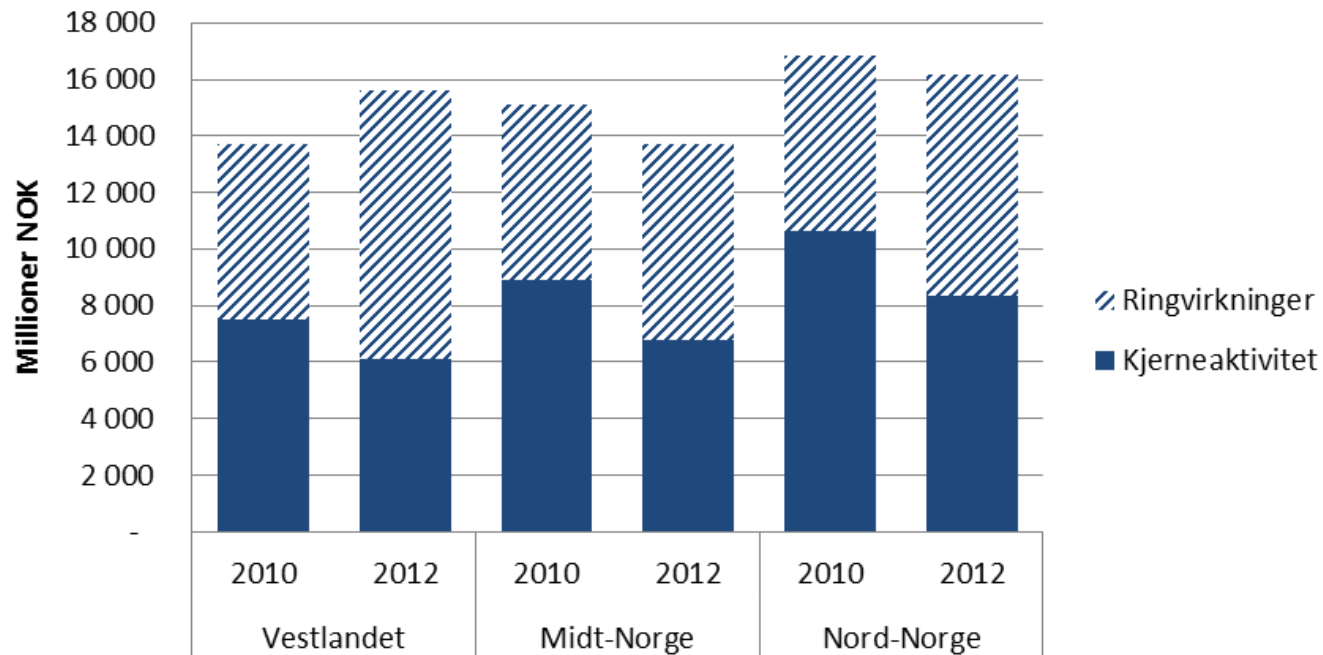
- Økt med ca 8,7 % per år i perioden 2004 til 2012

Nord-Norge versus andre regioner

Nord-Norge størst

Verdiskaping fordelt på regioner (Bidrag til BNP 2010 og 2012)

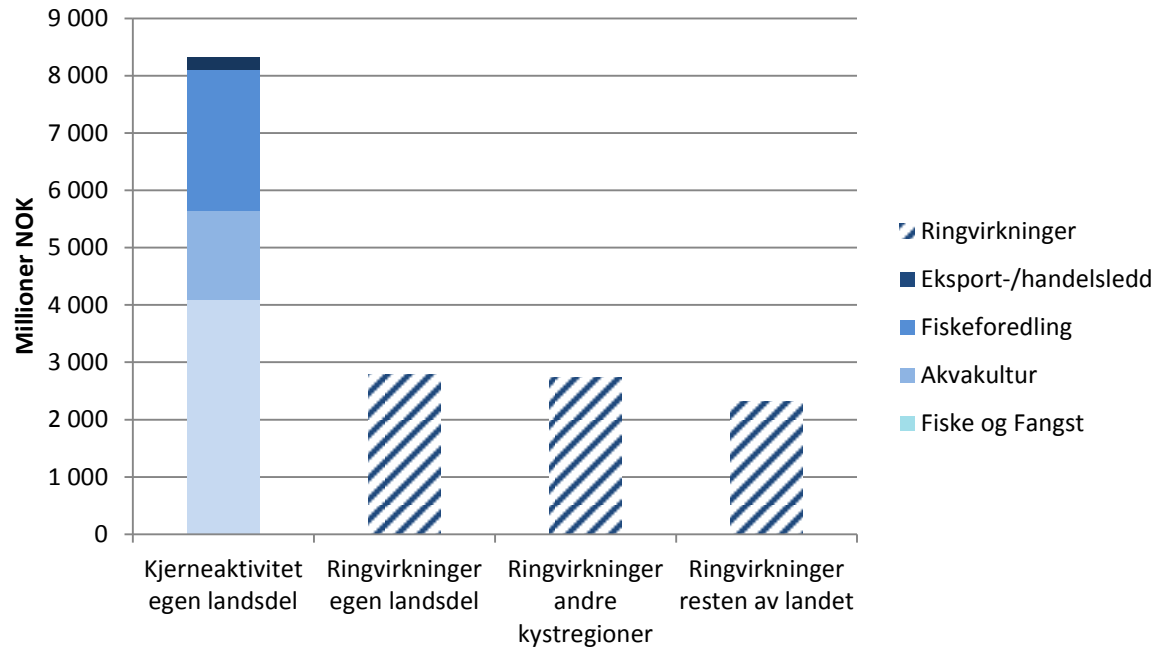

Skaper ringvirkninger i hele landet

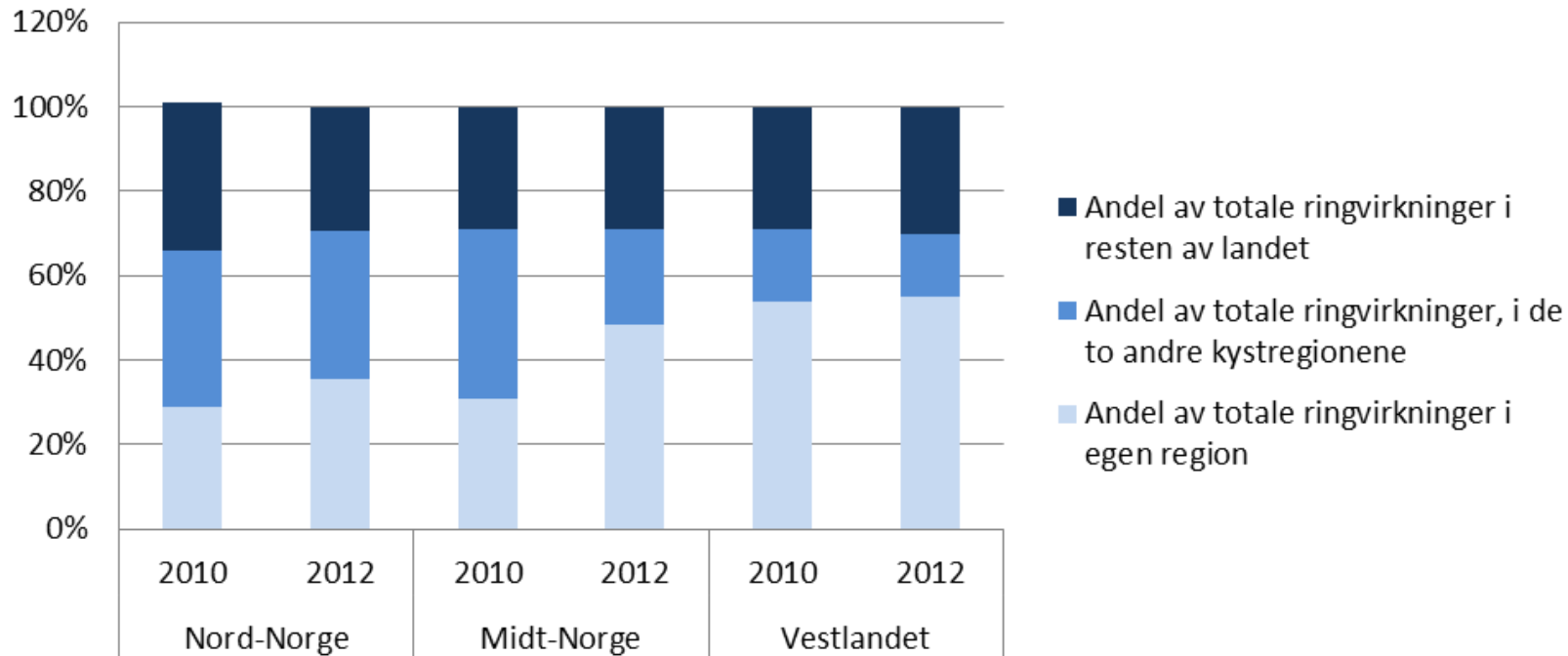

Foto: SINTEF

Nord-Norge

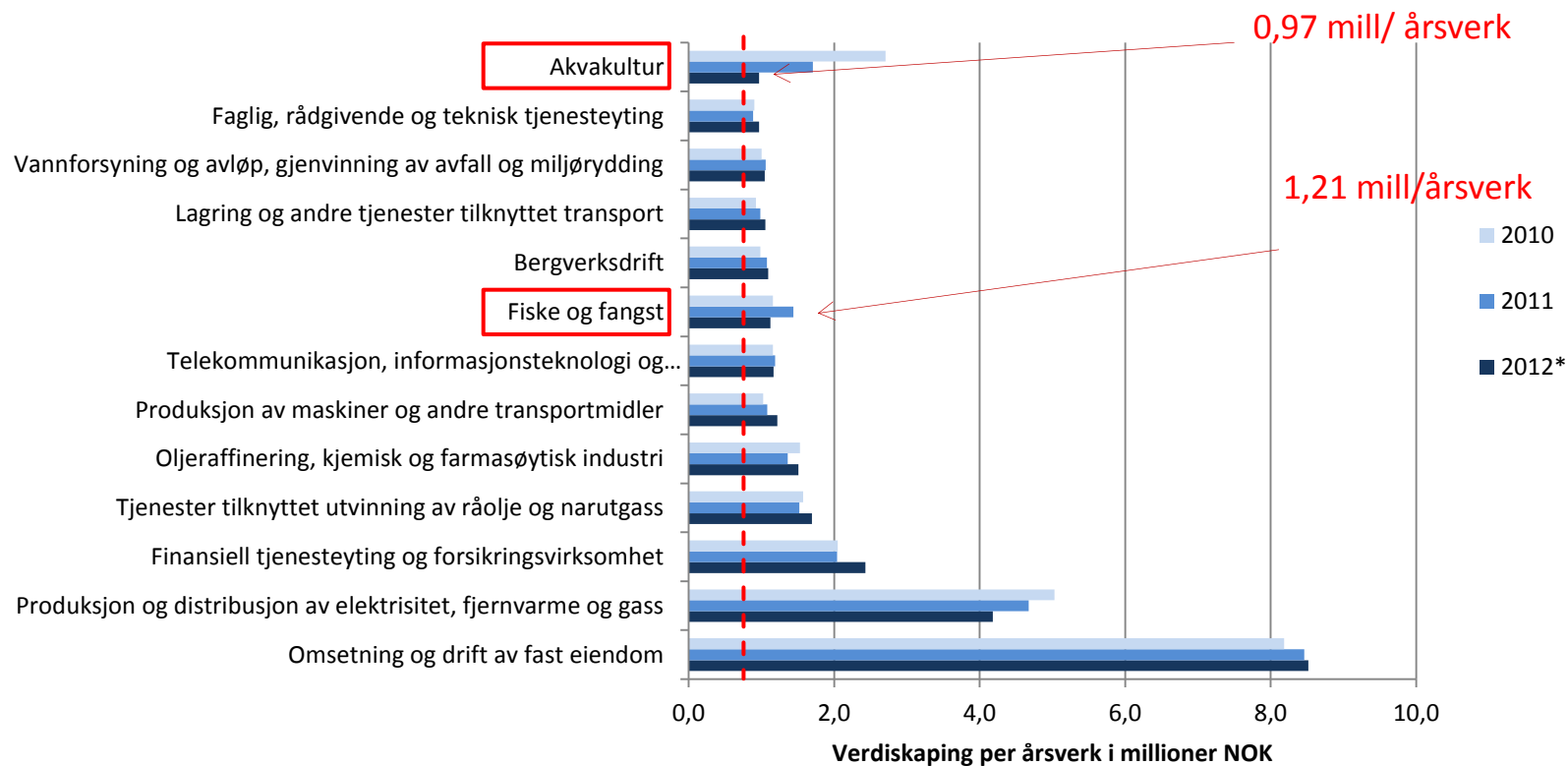

Andel av ringvirkninger fordelt på regioner verdiskaping i form av bidrag til BNP

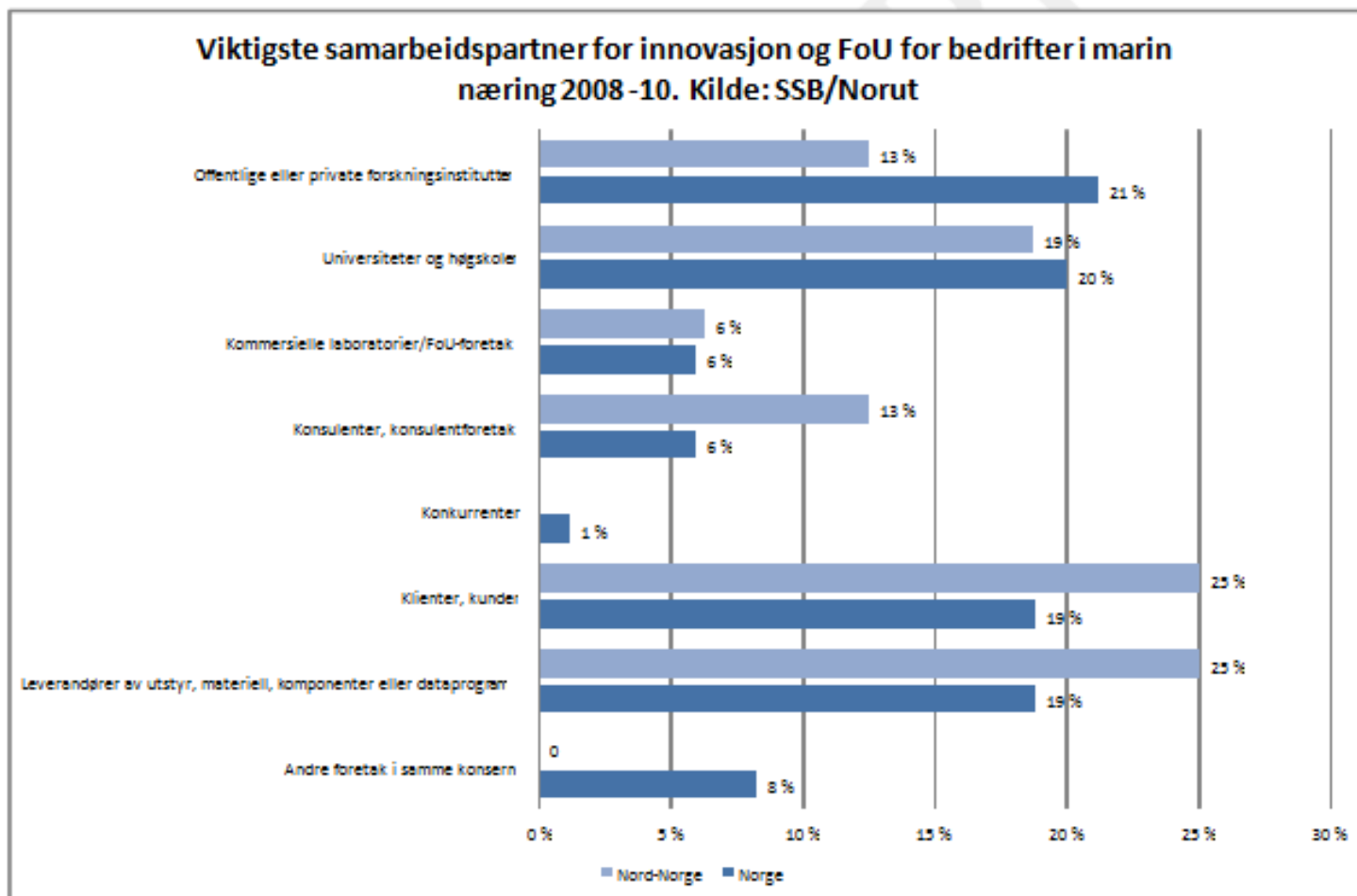
Sammenligning andre næringer

- de 14 næringsgruppene i Norge med høyest verdiskaping i 2012

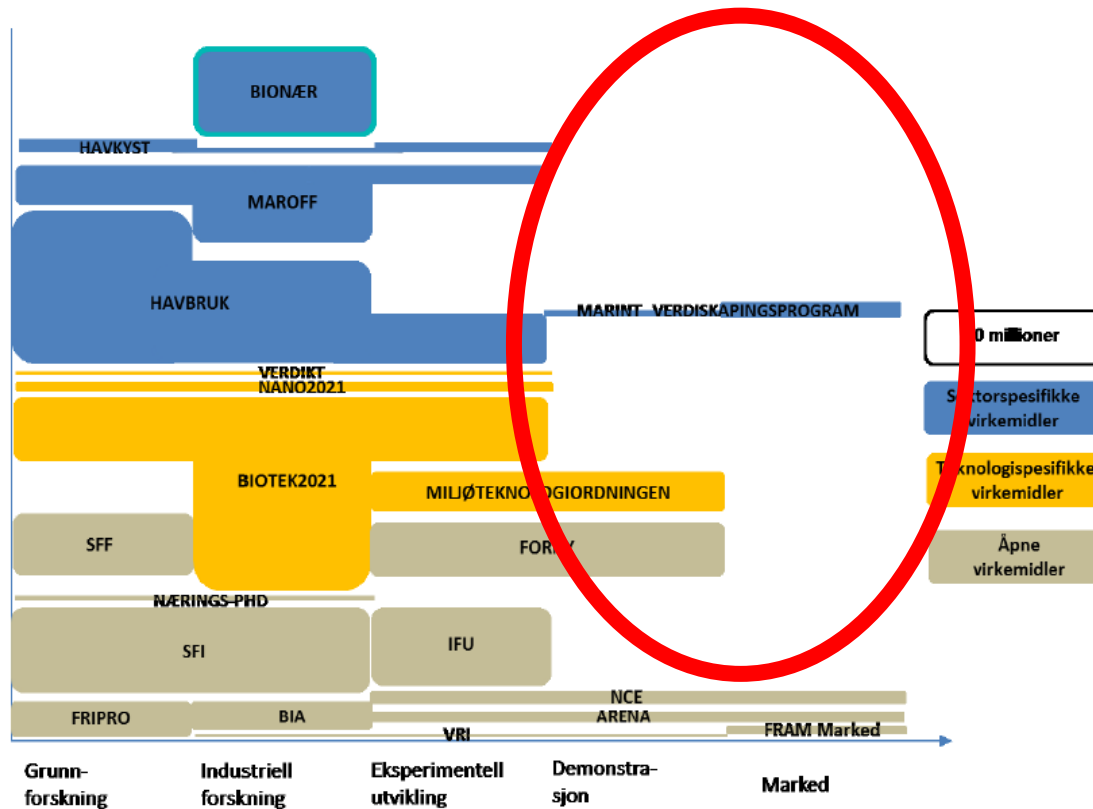

- Fiske og fangst og Akvakultur er langt over gjennomsnittet for Fastlands-Norge
- Fiskeforedling er nr 31, med 0,68 mill/ årsverk i 2012

Leverandørens betydning for innovasjonsevnen til sjømatnæringen

Få virkemidler tilgjengelig for leverandørene for pilotering og uttesting

Volum og profil for teknologisk FoU-innsats rettet mot marin næring (SkatteFUNN kommer i tillegg) (Norges forskingsråd og Innovasjon Norge 2013)

Leverandørindustrien vokser

- Egne store markeder utenfor Norge
- Mer krevende oppgaver, ansett som egne "næringer"
- Fremvekst av egen serviceindustri innen havbruk
- Uforløst potensial i samarbeidet mellom leverandører til marin, maritim og offshore

Bidrag til BNP, løpende priser

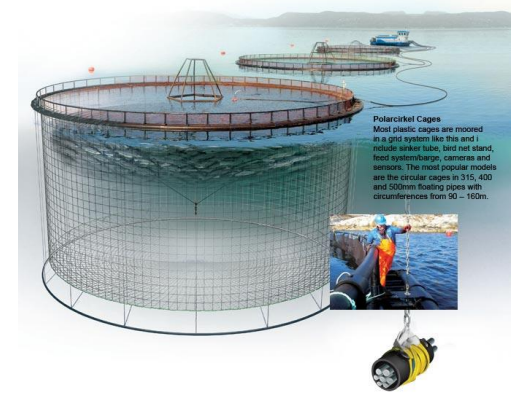
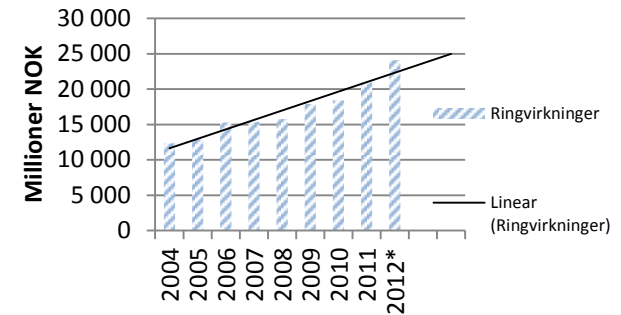
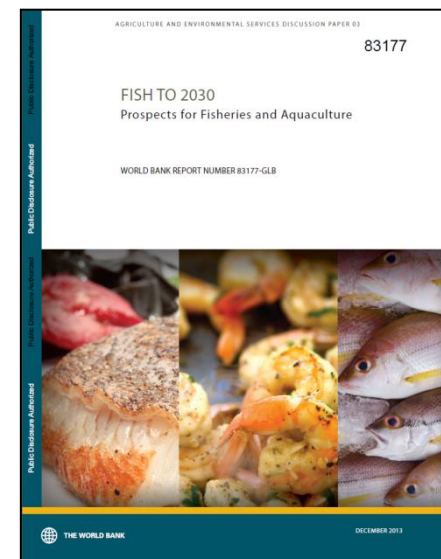
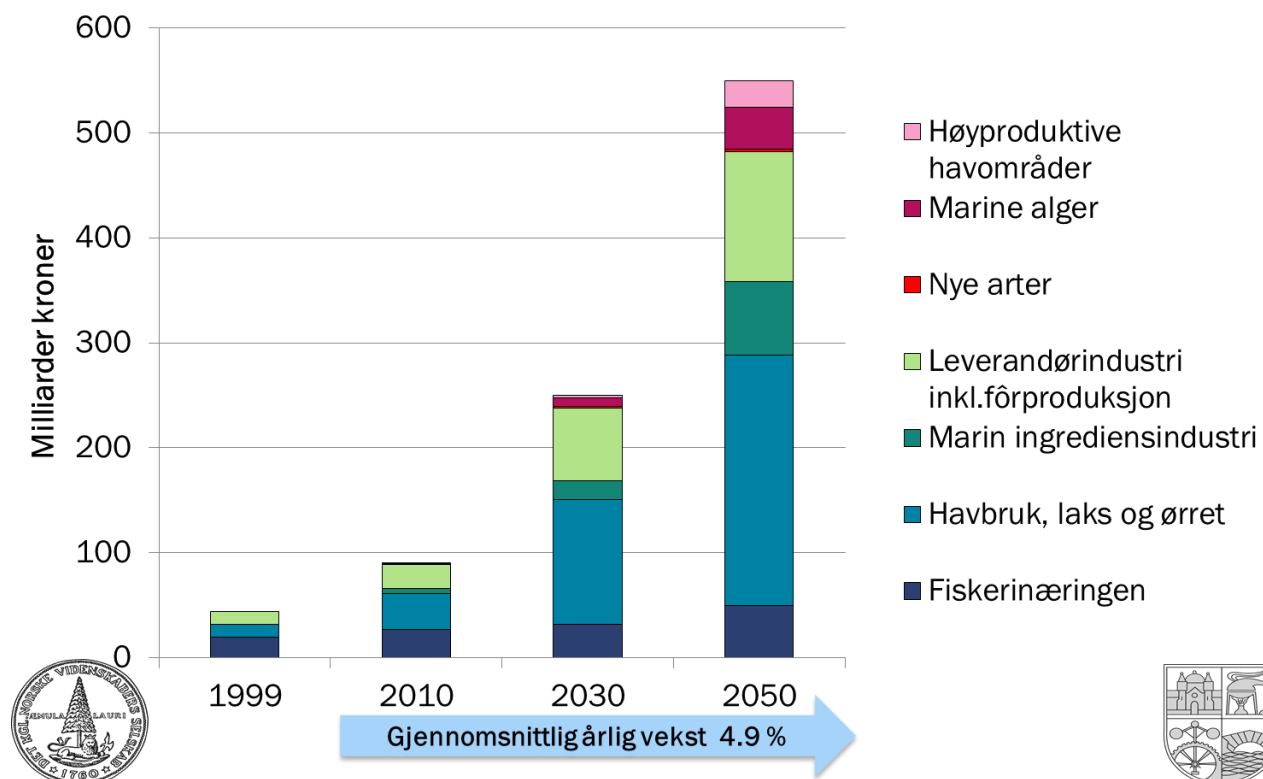

Foto: Rostein

Leverandørnæringens potensial – nasjonalt og internasjonalt

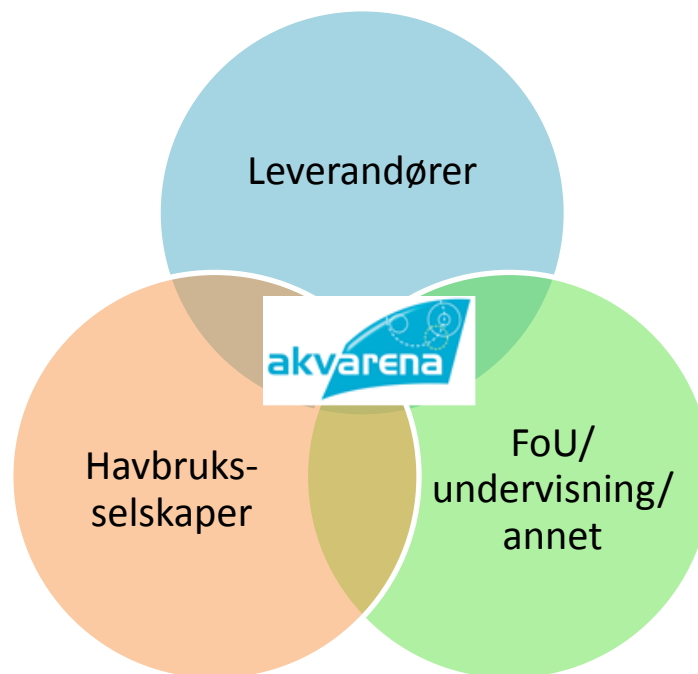
Verden trenger mer sjømat

Skjær i sjøen

- Utnytter ikke samarbeidspotensialet mellom leverandører- sjømatbedrifter og FoU institusjoner godt nok
- Ikke flink nok til å hente kunnskap fra andre industrier
- Leverandørindustrien er mindre komplett i Nord-Norge enn på Vestlandet – hvorfor skal det være slik?
- Virkemidlene er ikke tilpasset leverandørene
- Dårlig organisert – marine leverandører er spredt på mange "underbruk" i Norsk Industri. Tar Norsk Industri de marine leverandørene på alvor?

akvARENA

- AKVA group
- AQS
- Aqua Gen
- AquaCultureEngineering
- Aqualine
- Aquastructures
- Botngaard
- BioTek
- Brynsløkken
- Containerservice Ottersøy
- Din Bemanningspartner
- Erling Haug
- Europharma
- Flatsetsund Engineering
- Havbruktjenesten
- Havtek
- Infront-X
- Inventas Produktdesign
- INAQ Management
- LEROW
- Lilleborg Profesjonell
- Lindem Data Acquisition
- Moveo
- Mørenot
- Nofas
- Netkem
- Norsk Fiskeriretur
- Plastsveis
- Rittal
- Salsnes Filter
- SeaSide
- Delta Alarm
- Rambøll Norge
- TelCage
- Searis
- Storsvik Aqua
- SpareBank 1 SMN
- Stranda Prolog
- Xylem

HAVBRUKSSELSKAPER

- Sinkaberg-Hansen
- Bjørøya Fiskeoppdrett
- Lerøy Midt
- Marine Harvest
- Midt-Norsk Havbruk
- Salmar Farming
- SalmoNor
- Smøla klekkeri og settefisk
- Åsen Settefisk

FoU/UTDANNING/ORGANISASJONER

- Teknologisk Institutt
- HIST
- NTNU
- SINTEF Fiskeri og havbruk
- FHL Midt Norge
- Veterinærinstituttet
- Val videregående skole
- Frøya videregående skole
- Nyskaping og utvikling Ytre Namdal IKS
- NINA

Oppsummering

- Det skapes like store verdier hos leverandører og underleverandører som hos sjømatbedriftene selv
- Nord-norske sjømatbedrifter skaper ringvirkninger i hele landet
- Leverandørene er sentrale for sjømatnæringens innovasjonsevne
- Leverandørindustrien i Nord-Norge må utvikles videre

